

KNOWLEDGE
@WORK

Zintegrowany
model kształcenia
przez całe życie
na uczelniach wyższych

Oferta edukacji ustawicznej na uczelniach wyższych - bariery i wyzwania

Raport

Szczecin, maj 2013

Ewelina Świergiel

Zachodniopomorska
Szkoła Biznesu
w Szczecinie

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
Biuro Projektu:
ul. Żołnierska 53, 71-210 Szczecin
tel. +48 91/ 814 94 57
e-mail: KnowledgeatWork@zpsb.pl
www.KnowledgeatWork.pl

Ewelina Świergiel

Oferta edukacji ustawicznej na uczelniach wyższych - bariery i wyzwania

---

Zawartość

Wprowadzenie	3
Cele paneli	4
Opinia ekspertów na temat modelu przygotowywanego w ramach projektu Knowledge@Work	7
Przyszłość studiów podyplomowych.....	9
Uznawalność wykształcenia formalnego i nieformalnego	10
Budowanie oferty na studiach podyplomowych	11
Pomiędzy praktycznością a akademickością studiów podyplomowych	13
Zastosowania nauczania na odległość na studiach podyplomowych	14
Wyzwania demograficzne	14
Podsumowanie	15

Człowiek - najlepsza inwestycja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wprowadzenie

Inspiracją dla realizacji paneli eksperckich był, realizowany w Zachodniopomorskiej Szkole Biznesu w Szczecinie, projekt „Knowledge@Work – zintegrowany model kształcenia przez całe życie na uczelniach wyższych. Celem projektu jest opracowanie innowacyjnego modelu kształcenia ustawicznego, możliwego do implementacji na wyższych uczelniach. Szczególną uwagę autorzy projektu poświęcają studiom podyplomowym, ponieważ jest to specyficzna forma edukacji ustawicznej, właściwa tylko edukacji na poziomie akademickim. Studia podyplomowe, choć mają swoją długą tradycję w edukacji, to ich struktura, cele, funkcja nie do końca są ukonstytuowane. Rozmaitość oferty na dzisiejszym, szeroko rozumianym rynku edukacyjnym, stawia przed podmiotami realizującymi studia podyplomowe trudne wyzwania: z jednej strony zachowania cech akademickości wykształcenia, bądź co bądź mamy do czynienia ze „studiami”, a z drugiej strony sprostaniu wymaganiom ostrej konkurencji. Projekt Knowledge@Work, zmierza do stworzenia takiego modelu, który studiom podyplomowym nada pewien standard jakości, uczyni je wyrazistymi i konkurencyjnymi wobec innych form kształcenia ustawicznego oferowanych na „ciasnym” rynku edukacyjnym.

Na etapie opracowywania produktu projektu, nieodzownym elementem są konsultacje z ekspertami z różnych dziedzin, które pozwalają poszerzyć perspektywę oglądu zastanej sytuacji i potrzeb potencjalnych odbiorców projektu. W związku z tym, zorganizowane zostały dwa panele eksperckie, na których spotkali się przedstawiciele środowiska akademickiego, przedsiębiorcy i specjaliści nauczania osób dorosłych.

Spotkania z ekspertami odbyły się 26 i 27 kwietnia 2013 roku w siedzibie Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie. W dyskusjach wzięli udział:

- w dniu 26 kwietnia

dr Justyna Osuch (menedżer projektu Knowledge@Work, pracownik ZPSB)

mgr Beata Babiak (przedsiębiorca)

dr Barbara Czerniachowicz (Uniwersytet Szczeciński)
dr Dorota Dżega (pracownik ZPSB)
Barbara Głowacz (pracownik ZPSB)
prof. dr hab. Aleksandra Grzesiuk (pracownik ZPSB)
Antoni Gwarek (Dyrektor – Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości)
Gabriela Helińska (przedsiębiorca, szkoleniowiec)
Maciej Kaczyński (przedsiębiorca)
Małgorzata Małowicka (Szpital w Zdrojach)
Katarzyna Nakielska –Pawluk (przedsiębiorca)
Monika Nowicka (Collegium Civitas Warszawa)
Lucyna Wojcysz (Wyższa Szkoła Bankowa w Szczecinie);

- w dniu 27 kwietnia

Dr Justyna Osuch (menedżer projektu Knowledge@Work, pracownik ZPSB)
dr Danuta Kitowska (Wyższa Szkoła Biznesu w Pile)
dr Monika Kłos (Wyższa Szkoła Biznesu w Pile)
Anna Kosman (przedsiębiorca)
prof. ZPSB dr Grażyna Maniak (pracownik ZPSB)
dr hab. Barbara Kryk (Uniwersytet Szczeciński)
mgr Mirosław Małecki (pracownik ZPSB).

Moderatorem dyskusji w obu panelach była Ewelina Świergiel, socjolog, pracownik ZPSB.

Cele paneli

Celem paneli było poznanie opinii zaproszonych ekspertów na temat najbardziej aktualnych zagadnień dotyczących kondycji edukacji ustawicznej oferowanej na wyższych uczelniach. Organizatorzy chcieli również, aby uczestnicy dyskusji odnieśli się do głównych założeń opracowywanego w ramach projektu Knowledge@Work modelu edukacji ustawicznej, tak

aby ewentualne uwagi i spostrzeżenia dały asumpt do optymalizacji ostatecznej wersji produktu.

Scenariusz realizowanych paneli zakładał poruszenie następujących zagadnień:

1. Przyszłość studiów podyplomowych. Wyzwania, przed jakimi stoi szkolnictwo wyższe, w zakresie edukacji osób dorosłych powracających do nauki.

1.1. Problem demograficzny.

- Czy aktualna struktura demograficzna może być wykorzystana na korzyść edukacji przez całe życie?
- Czy uczelnie postrzegają osoby 50+ jako swoich potencjalnych klientów?
- Czy uczelnie mają przygotowane oferty edukacyjne dla grup 40+, 50+, 60+?

1.2. Kwestie organizacji studiów podyplomowych.

- Czy czas trwania studiów podyplomowych powinien być ogólnie ustalony (min. 3 semestry)?
- Ile powinny trwać studia podyplomowe?

1.3. Metodyka nauczania osób dorosłych.

- Czy osoby, które powracają do nauki powinny być uczone w inny sposób?
- Jakiego sposobu prowadzenia zajęć proponować słuchaczom?
- Jakiego powinny być proporcje wiedzy teoretycznej i praktycznej?

1.4. Trendy na rynku pracy i oczekiwania pracodawców.

- Czy uczelnie powinny współpracować z biznesem i instytucjami rynku pracy przy tworzeniu programów studiów?
- Czego powinna ta współpraca dotyczyć?

1.5. Oczekiwania i potrzeby słuchaczy.

- Jak sprostać obecnym oczekiwaniom?
- Jak pozyskać i zachęcić nowych słuchaczy?

2. Optymalny model kształcenia ustawicznego na wyższych uczelniach.

2.1. Zakresy programów studiów podyplomowych.

- Czy programy studiów powinny być obszerne czy wąskie specjalistyczne?

2.2. Wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi dydaktycznych (e-learning, m-learning)?

- Czy nowe narzędzia dydaktyczne mogą zwiększyć efektywność procesu uczenia osób dorosłych,
- Czy narzędzia informatyczne można zastosować uniwersalnie dla każdej grupy wiekowej?

2.3. Kryteria doboru wykładowców.

- Według jakich kryteriów powinni być dobierani wykładowcy prowadzący zajęcia na studiach podyplomowych?
- Czy ważne są stopnie naukowe, czy umiejętności praktyczne?

2.4. Sposoby i narzędzia naboru słuchaczy na studia podyplomowe, kursy i szkolenia.

- Jak powinna wyglądać rekrutacja na studia podyplomowe?
- Czy potrzebna jest diagnoza wiedzy, umiejętności i kompetencji kandydata na studia podyplomowe czy inne formy kształcenia przez całe życie?

2.5. Efekty kształcenia – weryfikacja wiedzy, umiejętności i kompetencji słuchacza na wstępie kształcenia i po jego ukończeniu.

- W jaki sposób weryfikować wiedzę słuchacza?
- Jakie są najlepsze sposoby oceny efektów kształcenia (testy, prace dyplomowe, projekty końcowe, egzamin ustny)?
- Jak diagnozować przyrost wiedzy słuchacza?

3. Budowanie oferty edukacyjnej dla osób powracających do nauki na wyższych uczelniach.

- Jak tworzyć ofertę edukacyjną uczelni?

- W jaki sposób monitorować potrzeby potencjalnych słuchaczy i pracodawców?
- Jaka powinna być specyfika oferty uczelni dla osób powracających na uczelnie w celu uzupełnienia wykształcenia na studiach podyplomowych, kursach i szkoleniach?

4. Kwestia uznawalności umiejętności, wiedzy i kompetencji nabytych poza formalną ścieżką edukacyjną.

- Czy istnieje potrzeba uznawania przez uczelnie umiejętności, wiedzy i kompetencji nabytych drogą edukacji nieformalnej?

Opinia ekspertów na temat modelu przygotowywanego w ramach projektu Knowledge@Work

Zaproszonym ekspertom zaprezentowane zostały główne założenia projektu oraz innowacyjny model zintegrowanej edukacji ustawicznej na wyższych uczelniach. Kluczowymi elementami modelu są:

- barometr kompetencji – narzędzie, które diagnozować będzie kompetencje kandydata na studia podyplomowe, w efekcie czego pomoże zoptymalizować wybraną ścieżkę kształcenia oraz content modułów na studiach podyplomowych, ułatwi również monitorowanie przyrostu wiedzy słuchacza w trakcie nauki;
- broker edukacyjny – osoba, która uporządkuje informacje dotyczące dotychczasowej ścieżki edukacyjnej kandydata na studia, zdiagnozuje poziom kompetencji „na wejściu” oraz przygotuje plan studiów adekwatny do posiadanych kompetencji słuchacza;
- wykorzystanie m-learningu i e-learningu – obie formy nauczania na odległość, mają pełnić funkcję komplementarną wobec tradycyjnych metod nauczania oraz ułatwić kompensowanie zdiagnozowanych niedoborów kompetencji słuchacza, umożliwi to zindywidualizowanie i uelastycznienie nauczania na studiach podyplomowych.

Zaproszeni eksperci wyrazili się pozytywnie o proponowanym modelu. Wskazywali, że w dotychczasowym systemie brak jest elementu diagnozy porządkującego wiedzę i doświadczenie kandydatów na studia, szczególnie w przypadku studiów podyplomowych, gdzie próg startowy kandydatów może być diametralnie różny. Skutkuje to nierównym poziomem grup słuchaczy, a tym samym powoduje trudności z przygotowaniem spójnej oferty programowej. Barometr kompetencji zatem okazałby się użytecznym narzędziem zarówno dla słuchacza, jak i uczelni. Eksperti wskazywali, że sam barometr bez brokera edukacyjnego mógłby nie spełnić swojej roli, ponieważ używanie narzędzia diagnostycznego i interpretowanie pozyskanych wyników, aby było efektywne, wymaga osoby przygotowanej i posiadającej niezbędne do tego kwalifikacje. Zaproszeni goście wskazywali jednak trudności związane z opracowaniem narzędzi diagnostycznych, szczególnie ewaluujących kompetencje miękkie. W opinii ekspertów najbardziej celowe było by opracowanie autorskich narzędzi diagnostycznych w ramach projektu, a nie wykorzystanie istniejących.

Zastosowanie nauczania na odległość, jako uzupełnienie tradycyjnego nauczania spotkało się również z pozytywną opinią ze strony ekspertów. Wskazywali oni, że pozwoli to słuchaczom na pewną swobodę decyzji odnośnie czasu i miejsca pozyskiwania wiedzy. A zaproponowanie m-learningu może być dodatkowym atutem studiów podyplomowych, w odniesieniu do osób aktywnie posługujących się na co dzień urządzeniami mobilnymi.

W myśl projektu ewaluacja kompetencji kandydata na studia podyplomowe dotyczyć będzie dziesięciu kompetencji kluczowych, do których zaliczono:

1. Umiejętność funkcjonowania w otoczeniu międzynarodowym.
2. Zarządzanie zespołami.
3. Praca w zespole.
4. Kreatywność.
5. Zarządzanie wiedzą.
6. Komunikacja interpersonalna.

7. Autoprezentacja.
8. Znajomość technologii ICT.
9. Ochrona własności intelektualnej.
10. Ugruntowane podstawy matematyki.

Kompetencje te w założeniach projektu mają być trwałym elementem programu studiów podyplomowych niezależnie od kierunku. Przedstawiony katalog dziesięciu kompetencji kluczowych w opinii ekspertów wyczerpuje najistotniejsze deficyty słuchaczy, jak i absolwentów studiów podyplomowych zdiagnozowane zarówno przez przedstawicieli środowiska akademickiego, jak i przedsiębiorców. Eksperti podkreślali, że deficyty te są szczególnie widoczne u osób młodych, poszukujących swojej pierwszej pracy.

W opinii ekspertów mocną stroną takiego zestawienia kompetencji jest fakt, iż z jednej strony jest wiele kompetencji o charakterze miękkim, niezbędnych w środowisku pracy, ale występują również konkretne kompetencje twarde, jak ugruntowane podstawy matematyki oraz znajomość technologii ICT. Wśród ekspertów pojawiła się również opinia, że zestaw kompetencji kluczowych mogłyby zostać poszerzony o etykę w biznesie, ponieważ w ich odczuciu w tej sferze jest jeszcze dużo do zrobienia, aby polska rzeczywistość biznesowa dogoniła standardy europejskie.

Przyszłość studiów podyplomowych

Zebranych ekspertom poddano pod dyskusję pytanie: „Czy studia podyplomowe mają przyszłość?” Pytanie to zestawione zostało z aktualną sytuacją na rynku edukacyjnym przesyconym ofertą szkoleniową. Czy w sytuacji tak różnorodnej tematycznie, cenowo i jakościowo oferty studia podyplomowe mają szansę przetrwania?

W opinii ekspertów studia podyplomowe są formą kształcenia dobrze rokującą na przyszłość. Jednakże, aby studia podyplomowe mogły konkurować na wolnym rynku edukacyjnym muszą się czymś wyróżniać od szkoleń. Sytuacja, w której studia podyplomowe niczym nie

różnią się od bloków szkoleniowych, poza dyplomem, prowadzić będzie do deprecjonowania tego typu wykształcenia. Dodatkową barierą w efektywnym konkutowaniu może stać się długość trwania studiów podyplomowych. Jeśli potencjalny słuchacz może nabyć podobną wiedzę w krótszym czasie i niższym kosztem, to wówczas studia podyplomowe są mało atrakcyjną alternatywą. Eksperti podkreślili, że tym co może wyróżniać studia podyplomowe i zapewnić im stabilną pozycję na rynku edukacyjnym jest ich wysoka jakość i swoista elitarność.

Aby osiągnąć taki stan rzeczy niezbędne jest wprowadzenie klarownych i spójnych kryteriów rekrutacji. Oznaczało by to, że nie każdy może wybierać dowolne studia podyplomowe. Studia podyplomowe powinny uzupełniać posiadane wykształcenie, a nie budować wykształcenie od zera. W efekcie wprowadzenia ostrzejszych kryteriów naboru możliwe było by realizowanie na studiach podyplomowych edukacji specjalistycznej, a nie rozszerzanie edukacji podstawowej.

Wysoką jakość kształcenia ma również zapewnić systematyczna ewaluacja postępów w nauce oraz ostateczne, komisyjne sprawdzenie wiedzy i kompetencji słuchacza na zakończenie cyklu edukacyjnego.

Ekspertckość wykształcenia oferowanego przez studia podyplomowe powinna być ich największym atutem. Po ukończeniu studiów podyplomowych słuchacz powinien mieć wrażenie, że jego kompetencje uległy przyrostowi nie tylko na papierze, ale i w praktyce.

Uznawalność wykształcenia formalnego i nieformalnego

W opinii ekspertów, aby studia podyplomowe stały się z jednej strony wyspecjalizowane, a z drugiej elastyczne i zindywidualizowane, niezbędne jest wprowadzenie procedur uznawalności wykształcenia formalnego i nieformalnego przyszłych słuchaczy studiów podyplomowych. Niektórzy eksperci podkreślali, że studia podyplomowe powinny pełnić funkcję centrów uznawalności, w których przedstawiając swoją ścieżkę edukacyjną i ścieżkę

kariery można by niejako „zsumować” i uzyskać potwierdzenie zdobytych w ciągu życia kompetencji. Eksperti przytaczali przykłady słuchaczy studiów podyplomowych, którzy posiadali znaczne zasoby solidnej wiedzy zdobytej w trakcie pracy zawodowej, w świetle edukacji formalnej nie posiadali oni jednak konkretnego potwierdzenia dla swoich kompetencji i umiejętności.

Aby studia podyplomowe przejęły funkcję „centrów uznawalności” niezbędne jest formalne wsparcie ministerialne, opracowanie jednolitych sposobów diagnozowania kompetencji, określenie procedur uznawalności oraz rangi przyznawanych potwierdzeń czy certyfikatów. Rozwiązanie takie w opinii ekspertów w znaczącym stopniu przyczyniło by się do uporządkowania przestrzeni edukacji pozaakademickiej oraz jednorodnego kwalifikowania posiadanego wykształcenia.

Budowanie oferty na studiach podyplomowych

Wiele osób odpowiedzialnych za studia podyplomowe stoi często przed trudnym zadaniem opracowania oferty studiów podyplomowych. Zadanie jest tym trudniejsze, że występuje w tym obszarze znacznie większa dowolność niż na studiach I, czy II stopnia. Jak więc tworzyć ofertę, która będzie komercyjna i zgodna z profilem uczelni?

Zaproszeni eksperci wskazywali, że w tej materii nie ma jednej recepty. Ważne jest, aby tworząc ofertę być wrażliwym na potrzeby lokalnego rynku pracy, szybko identyfikować i reagować na pojawiające się braki kadrowe, śledzić plany inwestycyjne w rejonie oraz pozostawać w stałym kontakcie z lokalnymi instytucjami rynku pracy. Przygotowanie oferty studiów podyplomowych powinno być poprzedzone monitorowaniem potrzeb i oczekiwań potencjalnych słuchaczy, konsultacjami z pracodawcami.

Eksperti ze środowiska akademickiego, opierając się na własnym doświadczeniu, wskazywali, że celowe jest również pozyskanie lokalnych przedsiębiorstw do stałej współpracy. W takiej sytuacji przygotowuje się ofertę na zamówienie określonych firm, które to zainteresowane

są przyrostem konkretnych kompetencji u swoich pracowników. Wówczas studia podyplomowe mogą mieć również formę studiów zamkniętych z programem studiów „szytym na miarę” pod kątem konkretnych potrzeb zamawiającego.

Innym sposobem rekomendowanym przez ekspertów było przygotowywanie oferty studiów dwutorowo: z jednej strony opracowanie kierunków specjalistyczno-profesjonalnych adresowanych do skonkretyzowanego odbiorcy, a z drugiej strony przygotowanie propozycji kierunków „hobbystycznych”, które nie dają konkretnych kompetencji profesjonalnych, umożliwiają jednak pogłębianie wiedzy, którą potencjalny słuchacz się pasjonuje.

Przedstawiciele dużych uczelni podkreślali, że często bywa tak, że im większa uczelnia tym oferta studiów podyplomowych bywa mniej zintegrowana. Wynika to z tego, że przy rozbudowanej organizacji nie ma jednego podmiotu powołanego do koordynowania działań związanych z budową oferty. W wyniku tego wydziały, czy katedry uczelni niezależnie przygotowują własną ofertę studiów podyplomowych, co w niektórych przypadkach może skutkować proponowaniem potencjalnym słuchaczom konkurencyjnych kierunków w ramach tej samej uczelni. Dlatego eksperci postulowali, że aby stworzyć konkurencyjną ofertę studiów podyplomowych należy zadbać o to, aby była ona spójna, a działania promocyjne zintegrowane w ramach całej uczelni.

Ponad to, eksperci wskazali, że uczelnie realizują nauczanie ustawiczne poprzez różnorodne formy edukacyjne, takie jak choćby kursy i szkolenia. W opinii ekspertów sytuacja idealna była by wówczas, gdyby oferta kursów i szkoleń mogła być wykorzystana jako uzupełnienie wiedzy pozyskanej na studiach podyplomowych. Tak więc, zintegrowanie oferty nie odnosi się tylko do kierunków studiów podyplomowych, ale do kompleksowego ujęcia oferty edukacyjnej uczelni jako spójnej całości.

Pomiędzy praktycznością a akademickością studiów podyplomowych

Aspektem często podkreślanym przez ekspertów jako mankament dotychczasowego sposobu realizacji studiów podyplomowych, jest fakt, że studia te zdominowane są przez teorię. Przyczyny takiego stanu rzeczy są trojaki:

- akademicka kadra dydaktyczna, której brakuje doświadczenia i wiedzy praktycznej,
- treści programowe rzadko odwołujące się do zagadnień „z życia wziętych” a częściej do tradycyjnej, podręcznikowej wiedzy,
- posługiwanie się starymi metodami dydaktycznymi, suche przekazywanie teorii nie zakotwiczone w praktyce.

Eksperci postulowali, że kluczowym czynnikiem przy doborze kadry dydaktycznej na studiach podyplomowych powinny być kwalifikacje danej osoby jako praktyka, specjalisty w danej dziedzinie. Nie wyklucza to oczywiście rekrutowania wykładowców spośród pracowników uczelni, jednak kluczowym argumentem powinno być doświadczenie wykładowcy, a niekoniecznie jego stopień naukowy. Idealna była by sytuacja, kiedy to zajęcia prowadziły by osoby będące autorytetami w swoich dziedzinach, które w danym obszarze odniosły wymierne sukcesy. Dla realizacji tego celu, poza inicjatywą ze strony uczelni niezbędna jest również przychylność ludzi biznesu, których, jak wskazywali eksperci niekiedy trudno jest pozyskać do prowadzenia zajęć. Poza tym czasami nie łatwo wdrożyć praktyka, na co dzień funkcjonującego w środowisku innym niż środowisko wyższej uczelni, w rygory obowiązujące na studiach podyplomowych (system zaliczeń, egzaminów, stały kontakt z słuchaczem itp.)

Treści proponowane w ramach studiów podyplomowych, w opinii ekspertów, powinny być maksymalnie powiązane z praktyką. Większość słuchaczy studiów podyplomowych, miała już wcześniej kontakt z wiedzą teoretyczną z danej dziedziny, powtarzanie więc już znanych informacji postrzegane jest jako nieefektywne wykorzystanie czasu. Oczekiwania słuchaczy, jak i pracodawców są w tym obszarze spójne: studia podyplomowe powinny uczyć jak

odnaleźć się w konkretnych sytuacjach, a nie uczyć teorii, których słuchacz nie będzie umiał odnieść do praktyki.

Jak sygnalizują eksperci unowocześnienia wymagają również metody nauczania na studiach podyplomowych. Powinny być metody aktywizujące, skłaniające słuchacza do zaangażowanego udziału w zajęciach i samodzielnego rozwiązywania problemów. Case study, gry, symulacje to narzędzia, którymi wykładowcy powinni się jak najczęściej posługiwać, prowokując słuchaczy do kreatywnego myślenia.

Zastosowania nauczania na odległość na studiach podyplomowych

Eksperti wskazywali, że wykorzystywanie technik nauczania na odległość na studiach podyplomowych nie jest opcją, a koniecznością. Techniki nauczania na odległość dają możliwość uelastycznienia i spersonalizowania procesu nauczania. Są to cechy szczególnie ważne w przypadku studiów podyplomowych, których to większość słuchaczy stanowią osoby zaabsorbowane na co dzień pracą zawodową. Wykorzystanie możliwości uczenia się na dystans, daje również uczelni szansę komplementarnego zestawiania treści przekazywanych w ramach tradycyjnych zajęć oraz tych przekazywanych drogą internetową.

Jedynym mankamentem mogą być niejednolite kompetencje słuchaczy w posługiwaniu się narzędziami multimedialnymi, co w opinii ekspertów, w niektórych przypadkach może blokować przepływ wiedzy.

Wyzwania demograficzne

Choć aktualna sytuacja demograficzna nie jest zbyt pozytywna dla edukacji na poziomie akademickim, to jednak w opinii ekspertów, dla studiów podyplomowych może ona nie mieć aż tak negatywnych reperkusji. Przydatność studiów podyplomowych, które powinny być postrzegane jako sposób na zaktualizowanie swojej wiedzy, nie jest zależna od wieku słuchaczy. Oferowane kierunki studiów mogą być tak samo użyteczne dla osób młodszych,

jak i starszych. Jeśli dodamy do tego jeszcze fakt, że w obecnych warunkach nabyta wiedza ulega szybkiej dewaluacji, to studia podyplomowe, które w stosunkowo szybki sposób są w stanie braki wiedzy uzupełnić, zyskują dodatkowy atut.

Eksperti zapytani, czy ich zdaniem celowe jest przygotowywanie oferty studiów podyplomowych dla konkretnych grup wiekowych, np. grupy 50+, wskazywali, że takie rozwiązanie mogło by przynieść więcej szkody niż korzyści. Zdaniem ekspertów, grupy mieszane wiekowo, tworzą warunki bardziej sprzyjające rozwojowi i samokształceniu. Dzięki obecności w grupach osób z różnych pokoleń, słuchacze mogą dodatkowo się czegoś nauczyć sami od siebie, a także poznać perspektywę oglądu rzeczywistości osoby z innym bagażem doświadczeń niż oni sami.

Podsumowanie

Reasumując spotkania w ramach zorganizowanych paneli eksperckich można stwierdzić, że przedstawiciele różnych środowisk, co do kluczowych kwestii dotyczących przyszłości studiów podyplomowych, są ze sobą zgodni. Konkludując opinie wyrażone przez ekspertów można stwierdzić, że najistotniejszymi wyzwaniami jakie stoją przed uczelniami realizującymi studia podyplomowe są:

- modyfikacja programów nauczania w kierunku rozszerzenia wątków praktycznych,
- pozyskiwanie ekspertów-praktyków i obsadzanie ich w roli prowadzących zajęcia,
- konsultowanie oferty edukacyjnej z przedsiębiorcami i przedstawicielami lokalnych instytucji rynku pracy,
- tworzenie spójnej i zintegrowanej oferty kształcenia ustawicznego w ramach całej uczelni,
- dążenie do opracowania procedur prowadzących do formalnego uznawania wykształcenia formalnego i nieformalnego posiadanego przez kandydata na studia,
- wzrost jakości oferowanych produktów edukacyjnych,

- ujednolicenie i „uszczelnienie” procedur rekrutacyjnych na studia podyplomowe, tak aby, osoby z różnym poziomem wiedzy wejściowej mogły efektywnie uczestniczyć w procesie nauczania,
- opracowanie narzędzi diagnozy kompetencji kandydatów na studia oraz narzędzi ewaluujących wymierny przyrost wiedzy słuchacza w trakcie studiów.

